

VICTOR REBENGIUC:

"eu nu pot să apăr balaștul din teatru!"

O discuție cu actorul Victor Rebengiuc, rectorul Academiei de Teatru și Film din București, intră inevitabil în teritoriul actualității. Actor cu statut de star al Teatrului "Bulandra", Victor Rebengiuc are o direcție a abordării subiectelor lipsită de faldurile falsei retorici. Personalitatea sa artistică, construită în teatru și film, în opere scenice realizate cu mari regizori (Ciulei, Pintilie Penciulescu), timp de peste trei decenii, spune mult despre o insurgență a talentului care n-a fost confiscat de mlaștina compromisului. Nu împlător, după 1989, actorul - care nu și-a abandonat meseria - ia parte activă în dificilul proces de formare a societăților civile din România. În multe dintre afirmațiile sale se regăsește o rectitudine morală care se confruntă și azi cu un context dificil.

Stau de vorbă cu Victor Rebengiuc la puțină vreme după re alegerea sa ca rector al Academiei de Teatru și Film. Discuția pornește de la un paradox. Unul, între altele, al culturii române.

■ Situația mea nu este clară din punct de vedere legal, eu neavînd examen de stat nu pot să fiu plătit ca profesor. Eu nu am salariu, am numai indemnizație. Am făcut doi ani de zile treaba asta fără să mă intereseze remunerarea. Dar adevărul este că nu mai pot să stau încă patru ani de zile în condițiile astea. Dacă nu se rezolvă această treabă.... Eu continui să cred că, în privința celor care predau în învățămîntul artistic, nu este necesară o diplomă. Opera lor este suficient de elocventă pentru a-i atesta profesorului respectiv competența.

□ Spuneți-mi, în p nța restructurării legislației învă mîntului pe ideea necesității de diplomă, (- da, e vorba de aptitudini - V.R.), ați avut vreun contact în acest sens cu Ministerul...?

■ Da, este un material înaintat Ministerului în această privință. Se pare că există bunăvoință acolo... Dar, repet, pînă nu se clarifică legalitatea prezentei mele în această funcție, nu pot continua. Este o muncă pe care am făcut-o în primul rînd la cererea studenților, și a unor profesori. Ei m-au ales în această funcție, într-o sedință a Senatului, și am acceptat pentru că am crezut că pot fi de ajutor în redresarea școlii. Eu nu țin neapărat să port pe piept Insigna de Rector. Nu mă interesează realmente. Nu-mi fac un titlu de glorie din asta. În ce privește restructurarea activității, Facultatea de Film, de pildă, acolo ei sînt preocupați serios de restructurare. Ei încearcă să găsească niște modalități de schimbare. Dincoace, la Teatru, spiritul conservator domnește destul de bine. E un fel de, cum să-i spun, usoară dictatură, de impunere a unei singure metode de învățămînt, de predare a artei actorului. Dacă nu există o confruntare cu alte metode, eu nu pot să am încredere în această unică metodă. Structura asta veche, cu clase patronate de cîte un profesor de la începutul pînă la sfîrșitul studiilor, nu mi se mai pare benefică. Studentul trebuie să aibă posibilitatea să lucreze cu majoritatea profesorilor de mîiestrie care sînt în școală. Pentru că este frustrant pentru un student să știe că există un profesor, cel mai bun, și acesta nu este la clasa lui, și, deci, nu poate beneficia de un profesor extraordinar pentru că acesta are altă clasă.

□ Dar ați discutat acest lucru...?

■ A existat... așa... un început de discuție. Trebuie făcută mai serios. Trebuie alcătuit un proiect și o echipă care să-l pună în practică. Așa, așteptăm, să ne gîndim, dar nimeni nu se gîndește pentru că profesorii au ore și la universitățile particulare. Apoi proiectul acesta ar trebui și remunerat. Dacă îl dai profesorilor numai ca pe o sarcină, nu faci nimic. Nu au timp. Dar, poate, mergînd pe ideea de cercetare, am putea găsi fonduri pentru finanțarea unui astfel de proiect de restructurare a activității.

□ Știți, însă, că acest demers tot de la dumneavoastră trebuie să pornească !

■ Da, tot de la mine, da (ride)... Dar, nu știu, trebuie să mai treacă o perioadă, să îmi găsesc un anumit echilibru, o autoritate. Deocamdată eu sînt inhibat. N-am mai intrat în facultate... de cînd am terminat-o! Acum, dintr-odată, nu știu, nu mai știu cum stau lucrurile cu învățămîntul, cu cadrele didactice. Din primul moment am fost frapat de faptul că Institutul, conform legislației învățămîntului în vigoare, funcționează pe baza unei metode de administrare - didactică și de organizare - care nu i se potrivește. Noi sîntem raportați la modul de funcționare a unei universități de tip umanist, al unei Politehnici... Noi sîntem însă o Academie, unde practica în ateliere de creație este importantă. Așa învățăm noi. Vorbesc de partea actoricească. La Teatrologie și Filmologie, desigur, partea teoretică e importantă, dar și acolo e necesară privirea spre practică. Prin implicarea în acest creuzet unde se face teatru, la repetiții, la spectacol.

□ Ați și în acest moment spre unde ar trebui să se îndrepte Academia?

■ Cîteva idei am. Eu pot să spun ce aș vrea, dar altcineva ar trebui să facă un proiect, cu măsuri foarte clare, concrete de reformare a sistemului, a Facultății de teatru. Am văzut, la Paris, la Viena, la Malmö, m-am mai interesat și de alte școli, și mi-am dat seama că ei, într-un fel, sînt mai avansați decît noi. Și nu sînt atît de rigizi în organizarea învățămîntului. În general, există o întrepătrundere a activităților. Totul lucrează acolo pentru desăvîrsirea actorului. Sînt școli de actorie acestea pe care le-am văzut. Cred că nici nu există școli de regie, n am văzut - (în Anglia au așa ceva, de cîte un an sau doi). La noi se fac cinci ani la regie ! Catedra de regie pretinde că e necesar și al cincilea an. Dar acesta și-a pierdut rațiunea de a exista căci el era, înainte, destinat urmării studentului acolo unde a fost repartizat. Acum nu mai există repartiție, nu poți să obligi nici un director de teatru să-l ia pe un proaspăt absolvent. Deci anul cinci este inutil. De fapt, nici nu se face nimic. Catedrele - de mișcare scenică, de dans, de vorbire - ar trebui să fie subordonate, într-un fel, Catedrei de arta actorului. Ele, la noi, sînt de fapt independente. Există teoria că, pentru un actor, esențială este vocea. Pentru un actor esențial este însă talentul. Talentul nu stă numai într-un organ, este o chestiune care ține de metafizică, talentul nu se poate măsura, dar se poate aprecia. În general se poate spune că, în Institut, comisiile de examen de admitere sau de sfîrșit de an nu au greșit în detectarea talentului atunci cînd el a existat. Există o clasificare a talentelor încă din Institut care este, apoi, cu cîteva excepții,

confirmată.

□ Știți că există multe păreri care infirmă tocmai ceea ce-mi spuneți acum? Ele se referă în special la ultimii ani. Au intrat, alături de cîțiva talenți și mulți alții care n-ar avea ce căuta acolo, dar care, poate, au convins la examenul de admitere. Spuneți că talentul ține de metafizică, ori un examen de admitere...

■ Noi am instituit - și urmează să fie legiferat, căci Ministerul încă nu ne dă voința - sistemul anilor eliminatorii. E o situație pe care am trînt-o și pe vremea cînd eu făceam Institutul. Au existat atunci, în cazul seriei mele, trei ani eliminatorii. Un singur examen poate induce în eroare. Candidatul, după ce a fost considerat reușit, dacă nu mai are resurse de creștere profesională, trebuie sfătuit să renunțe.

□ Relația aceasta între talent și metafizică trebuie să fie destul de greu pusă la încercare pentru dumneavoastră. Sînteți prezent pe așful mai multor spectacole. Nu vă stînjenește activitatea de Rector în această privință?

■ Ba da... Am mai puțin timp pentru studiul rolului, întîr l cu învățatul textului. Îmi vine teribil de greu.... (vorbește destul de greu, aproape ofînd).

□ -Mă uitam la dumneavoastră în spectacolul de la Odeon, după Cehov, și senzația mea, care cuprîndea și reacția celor din sală, este că ați avut o priză foarte bună a rolului. E un tip de autoritate prin care luați practic rolul de la început și îl duceți pînă la capăt. E acolo o scenă, între moșierul (jucat de dvs.) și văduva (jucată de Mariana Mihuț) care are ceva exploziv dar și o anume finețe. E un echilibru pe care cum îl controlați?

■ Asta determină calitatea jocului actorului: modul în care reușești să menții acest echilibru, să nu cazi în partea cealaltă căci este și foarte tentant. Succesul ar fi mult mai rapid...

Mie îmi place să mi surprind publicul. Eu nu joc în fiecare seară pentru a face o favoare publicului, sau, mai bine zis, favoarea pe care mi-o face el mie venind la teatru, este egală cu favoarea pe care i-o fac eu, oferindu-i ocazia să vină la teatru cînd joc. Nu mi-a plăcut să mă cantonez într-un anumit soi de personaje, într-o manieră de interpretare, am vrut să creez publicului interesul de a veni și altădată să mă vadă, într-o altă ipostază.

□ Dacă cineva ar face afirmația că sînteți un actor popular?...

■ Ar fi o afirmație lipsită de justificare. Eu nu sînt un actor popular. Sînt un actor care se bucură de o oarecare popularitate. Nu sînt pe gustul unui public mare. Un actor popular, după mine, este un actor care face concesiile gustului public. Și eu mă feresc de asemenea concesi. Aș vrea, prin felul în care îmi interpretez rolurile, să determin gustul publicului, să fac un fel de selecție, să vină numai cei care sînt interesați de o anume calitate a teatrului. Ce, mi-ar fi greu să merg pe stadioane, să-mi dau poalele peste cap, să cîștig bani? Dar nu, mai bine nu cîștig bani. (Rîde). Sărac, dar curat, nu?

□ Cum rezistați la tentația aceasta ?

■ Pentru că nu mă interesează. Ceea ce se poate obține cu ușurință este un lucru care nu mă interesează.

□ În Bottom (din Visul unei nopți de vară) ar putea, iarăși, să apară tentația asta, pentru un actor mediocre.... Dumneavoastră

azilul de noapte , teatrul "bulandra"

☉ război și pace „teatrul „bulandra”

■ *Însă îl desenați fără a ceda ispitei.*

■ *Da, așa este..... Am avut parte de o profesoară minunată care se numește Aura Buzescu și care încă trăiește, mă dojenesc chiar pentru că n-am mai trecut pe la dînsa de foarte multă vreme, știu că nu se simte foarte bine...*

■ *Cînd ați văzut-o ultima oară?*

■ *Înainte de Revoluție. Ea m-a învățat acest lucru, în prima perioadă de lucru, în primul semestru al anului întâi. M-a dezbătut de unele deprinderi căpătate în activitatea mea din teatrul de amatori cînd jucam în „ateneele” populare din București. Eram un... o „vedetă” (rîde)...*

□ *Vă mai amintiți ce jucați atunci?*

■ *Ei, cum să nu De pildă, „Ce i s-a nîmplat Gherghinei”, „Hîrbul cu leacuri”, „Nea Nae învață carte”. Erau piese scrise special pentru amatori. Aveam, deci, o deprindere, așa fusesem învățat. Instructorii noștri de la aceste „atenee” erau niște actori de o calitatenu extraordinară....și care una știau și aceea mă învățau.*

□ *Mergeați pe comedie atunci?*

■ *Numai comedie, pînă și în școală numai comedie am jucat.*

□ *Dar, probabil, s-a împlînt ceva atunci, pentru că filmul*

Pădurea spînzuraților nu este departe de acei ani.

■ *Între timp am mai jucat roluri de comedie (Almaviva, Jack Worthing din *Ce înseamnă să fii onest*, Jimmy din *Omul care aduce ploaia*, Pierre din *Nebuna din Chailot*, cu doamna Bulandra, aici nu mi-am dat seama ce am jucat, un rol de june prim. A trebuit să-mi facă părul creț, să mă coafeze... Eu mă consideram...și mă consider deloc frumos. Ca să fiu june prim trebuie să ai o ...justificare! Eram pus într-un rol (în Pierre) unde nu eram obligat să fiu. Amintirile mele sînt mai degrabă privitoare la doamna Bulandra, cu care jucam, decît referitoare la cum am făcut rolul. Tot cu doamna Bulandra am jucat în *Profesiunea doamnei Warren*, un rol cam fără culoare, Frank. Apoi într-un Arbuzov, un tînăr trist, care și moare pînă la urmă. Era un rol pe care îl mai jucasem și în institut. Dar a venit apoi *Moartea unui comis voiajor*, plesa lui Miller, care a însemnat un salt, o schimbare. Primul rol dramatic pe care l-am jucat.*

□ *Cîți ani aveați atunci?*

■ *Douăzeci și șase-douăzeci și șapte de ani. Eram timid în a-mă exprima dramatic, nu aveam curaj, mi-era jenă. Mă ascundeam mai bine după un rol comic, eram mai la adăpost, simțeam însă că aveam valențe pentru altceva. Și acest rol mi dat posibilitatea de a le scoate la iveală.*

□ *V-ați recunoaște timiditatea asta ca o caracteristică, pentru că multă lume n-ar zice (-Ei, n r zice dar este tocmai... - E ca un reflex - Da ar fi reflexul...) Știți că există încă în amintirea colectivă gestul acela din decembrie '89 al dumneavoastră care nu era al unui timid...*

■ *Era al unui om disperat! De-asta m-am și dus la Televiziune pentru că deja începuseră să apară toți aceia care, în loc să tacă, ar fi trebuit măcar să se ștergă la gură înainte să vorbească.....*

□ *Mie mi s-a părut ca un gest de... început de lume. Dar a fost și foarte plastic. (-Da da, tocmai pentru că sînt un artist ...). Ei a rămas, și a fost edificator pentru perioada aceea. Gestul acesta a fost definitoriu și pentru o evoluție a dumneavoastră de după '89 atît în lumea culturală, dar și în ceea ce privește relația acesteia cu procesul de formare a unei conștiințe civice, de conturare a unor forțe politice în acel moment. Atitudinea aceasta a dumneavoastră, după cum s-a văzut, s-a dezvoltat ulterior. O puteți caracteriza ?-*

■ *Nu e vorba de o formare ulterioară, e vorba de o continuare a unei poziții pe care am avut-o mereu și pe care am susținut-o cu voce tare oriunde și oricînd. Nu cu mult înainte de decembrie, de pildă, mă chemase la CCPCR noul secretar cu propagandă, unul Matei. Eu tocmai semnasem, împreună cu alți colegi din cinematografie, un memoriu. Și-mi zice: „Dumneata ești nemulțumit. M-am interesat la tovarășii și m-așfiat că ești nemulțumit”. „Da, l-am zis, sînt nemulțumit”. Țin minte de cîte ori, la Radio, mi se atrăgea atenția, cînd exprimam cîte o opinie alături de punctul de vedere oficial: „Vezi cu microfoanele!” Ei și?*

□ *Înainte de '89 se știa acest lucru despre atitudinea dumneavoastră chiar și apropo de „Bulandra”. Lumea teatrală este o cutie de rezonanță, cum să spun, foarte pasivă!*

■ *Nu-mi ajustez comportamentul față de Impresia pe care atitudinea mea ar putea-o face, e o caracteristică a mea, am avut de multe ori de suferit din pricina asta, dar nu mă pot niciodată hotărî să mă gîndesc înainte de a face ceva (rîde), ceva care poate să... Sînt întempestiv, lipsit de tact, îmi dau foarte bine seama, și sincer. Duritatea mea poate să fie expresia unei sincerități, a unei atitudini fruste pe care o am. Ce gîndesc, aia spun ! N-am diplomație. Gîndiri din acestas cu rîcoșeuri, să spun o chestie care să rîcoșeze în partea cealaltă... Nu știu să-mi urmăresc interesele în modul ăsta. Ce să fac?*

□ *Nu păreți să fi dus o viață ușoară în felul acestui*

■ *Nu, ușoară, nu. Mi-am permis să mă comport așa pentru că mă știam... acoperit. Nu fac compromisuri. Nu urmăresc interese meschine. Mă chemau la radio să spun versuri, și eu întrebam cine este autorul. Cutare, - nu mă interesează, cutare, - nu mă interesează, Eminescu, - mă interesează, Blega, - mă interesează, Goga, - mă interesează.... Versuri de-alea despre personaje contemporane nu mă intereseau și nici n-am spus vreodată. În ultima vreme, însă, începusem să am mari dificultăți cu distribuirea mea în filme. Regizorii nu se bîteau pentru mine, căci tovarășul Dulea nu aproba, avea obiectii serioase.*

□ *V-aș propune să venim la prezent, și să-mi spuneți ce se împlîntă la „Bulandra”?*

■ *„Bulandra”, ca toate teatrele de la noi, suferă de pe urma perpetuării unor structuri care și-au pierdut legitimitatea. Trebuie, într-un fel, luat taurul de coarne, și intervenit, cu duritate dacă vrei, și schimbat ceva.*

□ *Ce vă jenează cel mai tare?*

■ *Modul de funcționare a acestei instituții. Faptul că e*

organizată așa cum era organizată orice întreprindere socialistă, cu o administrație suprad dezvoltată, birocratică, și cu o trupă care nu se mișcă, nu e în primenire, e încrămățată într-o componentă și așa rămâne până când se pensionează careva. Nu găsesc justificare ca un teatru să aibă o asemenea armată de funcționari. Îmi pare foarte rău pentru oamenii aceia care vor rămâne fără slujbă, dar lucrul acesta va veni, nu se poate să nu vină. Privesc mult mai senin decât alții eventualele schimbări care se vor face. Credința mea este că tot ceea ce se schimbă este înspre bine și nu înspre rău. Dacă asemenea schimbări provoacă suferințe, ele vor fi temporare, nu se poate schimba ceva fără să te afecteze. As putea spune că, în momentul de față, eu o duc mai rău ca înaintea din punctul de vedere al condițiilor mele sociale. "Bugetar" fiind, nu pot primi mai mult decât ate oferi statul. Că vor exista teatre particulare, activitate de film particular unde se va plăti mai bine, asta e altceva. Oricum această perspectivă există, dar pentru mine vine prea târziu. Care mai e perspectiva mea la șalzece de ani? Să joc bătrînii ! (Ride).

□ Dacă un teatru nebugetar ar oferi un rol într-un spectacol care nu s-ar juca pe o scenă convențională, în ce condiții ați accepta oferta?

■ În condițiile în care am acceptat întotdeauna orice fel de colaborare. Un text valoros, un rol care să-mi ofere posibilități interesante din punct de vedere artistic, un regizor în care să pot crede.

□ Care este indicele după care apreciați credibilitatea regizorului?

■ Valoarea operelor sale.

□ Și dacă este unul tînăr?

■ Are și el, totuși, o operă. Dar pot să îi acord o șansă. Și asta o fac întotdeauna cu tinerii. E altă... politică.

□ V-a frapat, însă, vreun regizor din generațiile de 35-40 de ani?

■ Trebuie să mă gîndesc puțin. Ce regizori sînt în jurul vîrstei asteia? Cred că nu m-a frapat nici unul. Un regizor în care cred este Felix Alexa; mă interesează și cred că va avea o evoluție foarte convingătoare. (-I-ați văzut Vrăjitoarele... la Național?) -Da, e un spectacol foarte bun, ținînd cont și de trupa pe care a avut-o acolo și care iese greu din deprinderi manieriste.

□ Ați rămas puțin pe gînduri cînd v-am întrebât despre regizorii de 35-40 de ani ?

■ Da, nu îmi vin în minte acum niște regizori foarte buni și foarte tineri, pînă în pînzele de ani.

□ Poate Măniușu....

■ -Da, Măniușu, am colaborat bine cu el, dar, nu e un secret, fără mari satisfacții.

□ Pe ceilalți nu-i cunoașteți ?

■ Pe Frunză nu-l cunosc, dar l-am văzut lașii în camaval, și mi-a plăcut. Mai e Dabija, îmi face o impresie bună, dar n-am lucrat cu el. Frunză va lucra la noi, a primit o ofertă interesantă pe care el a completat-o. Eu am propus, gîndindu-mă și la public, dar și la doi actori interesanți care știu că pot aduce publicul în sală, Bărbierul din Sevilla. El a completat și nu Nunta lui Figaro. Ceea ce mi se pare foarte interesant.

□ Vorbind despre regizori, cum îl vedeți pe Ciulei astăzi?

■ Cum l-am văzut întotdeauna: un mare regizor, un excepțional om de teatru. Este singurul om de teatru care există la ora actuală la noi. Eu am avut norocul de a lucra în cariera mea artistică cu Liviu Ciulei, cu Pintilie, cu Penculescu, cu Vlad Mugur, regizori cu care m-am înțeles perfect, care m-au condus, mi-au determinat activitatea scenică, în care am crezut și datorită cărora am avut mari satisfacții. Dar am lucrat și cu regizori ale căror indicații mă făceau să mă urc pe pereți. E o mare diferență între modul în care îți dă Ciulei o indicație și un altul care vine și îți spune: "Dumneata aici trebuie să fii ca un bloc, cu șapte etaje"! O deficiență mare a regizorilor tineri, și chiar și a unora maturi, este de fapt o infirmitate: nu știu să lucreze cu actorul, nu au această deprindere, de a conduce relațiile dintre personaje. Astea fac concepția despre piesă, astea te ajută să-ți faci rolul.

□ Dar în lucrul cu Pintilie, la film, nu e nici o diferență?

■ Desigur, sînt diferite care vin din decupajul pe care îl face Pintilie pentru film, dar cu actorul lucrează la fel ca și în teatru. Și asta mi se pare minunat. Pintilie te cucerește. M-am simțit handicapat în perioada cînd acești regizori au fost împiedcați să lucreze aici în țară.

□ Spuneți-mi, în cursul colaborării cu ei, au fost momente cînd nu au putut să vă convingă, cînd ați rezistat unor propuneri ale lor?

■ O, sigur, de multe ori! Cu Pintilie, de pildă, m-am purtat chiar.... Am plecat din două distribuții de ale lui, m-am certat și-am plecat. În Proștii sub clar de lună urma să fii Emilian. Nu-mi

plăcea atunci piesa, abia mai târziu a ajuns să-mi placă. Mi se părea prea scromonitoare, erau lucruri urfite care nu mi se părea că trebuiau arătate. Abia cînd societatea noastră s-a îndreptat spre ceea ce știm, mi-am zis că urfienia trebuia scoasă la iveală. Mazilu a avut o premoniție, a înțeles mai repede ce urma să se întîmple.

□ Spuneți despre Ciulei că este singurul om de teatru de la noi, și nu la noi, pentru că destinul vrea să fie altfel, el nu poate rămîne aici. Asta înseamnă că îl excludeți, de pildă, pe Șerban ?

■ Nu, nu îl exclud, dar nu-l acord acest grad. De om de teatru. El este un mare regizor, Șerban, dar Ciulei este un om de teatru complet: este și regizor, și actor, și scenograf, și editor de lumini, el știe și t, cuprinde toată aria de activități teatrale. Includ aici și calitatea de animator de teatru. Andrei Șerban, care are o charisma deosebită, este și el un mare animator, Ciulei, însă, are o blîndețe, o moralitate deosebită, el nu are răutăți, e foarte creștin din acest punct de vedere. Ceea ce mă face să cred că am dreptate în modul în care îl văd acum pe Liviu Ciulei este faptul că studentii de azi, cînd asistă la repetițiile sale, sînt îndrăgostiți realmente de felul în care lucrează el. Și el îl văd pentru prima dată. Au descoperit, la repetițiile cu Visul, un mare artist.

□ Aceste calități ale lui Ciulei au contribuit la înlăturarea unor asperități produse mereu de orgoliile actorilor?

■ Da, dar la noi, la "Bulandra", aceste asperități nu sînt afit de evidente ca în alte teatre. Atmosfera de aici se păstrează încă în bine. Eu am trecut prin mai multe teatre bucureștene, și la "Nottara", și la Mic cînd era Penculescu director acolo. (Se pare că vine în țară. Da? vine?)

■ Am vorbit cu el, avea niște rețineri pentru a veni aici, spunea că nu știa care e situația, sper să vină, pentru că presimt că vrea să vină.

□ Spuneți de reținerțe ale lui Penculescu în legătură cu venirea sa în țară, de faptul că nu știe ce se întîmple aici... Dumneavoastră știți ?

■ Domnule, ce se întîmple aici este o luptă cu niște structuri vechi care pînă la urmă vor fi învinse. Nu mai există posibilitate de întoarcere. Pentru mine este foarte clar. Sigur că sînt motive de îngrijorare, că va trebui ca niște oameni să rămînă fără slujbă, dar teatrele, de pildă vor trebui să-și schimbe structura, nu vor putea rezista. Teatrele de repertoriu..... Sarcina asta o va putea avea un Național, cel mult, celelalte vor trebui să fie teatre vii, cu un repertoriu variat și efemer. Cum există în toată lumea. Teatre care vor juca o piesă, un număr de reprezentări și cu asta gata.

□ În ce-ar consta caracterul acesta viu în teatru ?

■ Mă gîndesc la un teatru cu un mic nucleu, stabil, de actori, și în rest, pentru fiecare distribuție în parte, el va fi completat cu actori numai pe durata reprezentării piesei respective.

□ Vă gîndiți cumva și la reinnoirea formulelor de spectacol ?

■ Spațiul de la "Bulandra" de pildă este unul și același!

■ Da, cred că vor veni și acestea, eu nu mă pricep și nu știu cu cît entuziasm voi adera la ele, dar sînt sigur că vor veni. Însă, trebuie, mai înfil să ne dumirim ce s-a întîmplat cu noi. Am fost afit timp izolați. Noi nu știm ce s-a nîmplat în alte părți în teatru, ultimii zece ani au fost o izolare. Trebuie să decurăm din ceea ce s-a întîmplat în teatru în alte părți. Și sînt sigur că vor fi multe experimente la noi, dar ele nu se pot produce afit vreme cît structurile vechi vor mai exista. Cîtă vreme teatru va funcționa ca acum. Doamna Bulandra, cînd avea companie particulară, folosea un singur contabil, nu o birocrăție ca asta de acum. Fiecare cîrpă care se consumă acum are altă fișă contabilă; lemnul, culele, la fel....

□ Schimbarea despre care vorbiți, și pe care o considerați absolut necesară (și inevitabilă) în lumea teatrului, ar putea decurge numai din schimbarea politică sau și din implicarea hotărîtă a unor oameni din teatru ?

■ Aceste două elemente se pot îmbrina. Schimbarea politică este începută dar nu este încă desăvîrșită, democrația încă nu este instaurată la noi. La noi se fac concesii democrației deocamdată. Acest proces nu poate dura foarte mult. Vechile structuri trag de timp.

□ În teatru ar exista forțe care ar putea accelera acest proces ?

■ Eu sînt convins că există, dar și în teatru, ca și în multe alte l uri, predomină mediocritatea. Ori aceasta se organizează foarte bine. Afit vreme cît ea este apărâtă de o structură care nu are alt rost decît de a o sprîjini, de a-i asigura posibilitățile de dezvoltare, procesul, sigur, va mai dura. Va mai dura și pînă cînd un actor va avea un contract care se termină azi și mâine va trebui să-și caute alt contract. Așa cum se întîmple în teatrul occidental.

□ În multe locuri există, însă, și un sindicat de breaslă care îi protejează. Știu că ați fost liderul sindicatului actorilor liber

într-un parc, pe o bancă, teatrul "bulandra"

profesioniști.

■ N-am ținut să lupt pentru o cauză pe care am considerat-o nedemnă de apărat. Eu nu pot să apăr balastul din teatru. Aceste medlocrități au trăit pe spinarea mea treizeci de ani în teatru. Se știe. Cu mulți ani în urmă, zece-cincisprezece cred, m-am împotrivit acestui lucru. În ședințele acelea anuale, de analiză a muncii, aceiași oameni, care nu jucau nimic, se ridicau și luau cuvântul... Luau și leafă, egală cu a mea, eu nu luam nimic în plus pentru că jucam, deci se ridicau, vorbeau și spuneau "Bine, dar la noi nu vă gândiți?" El își justificau salariul anual prin această luare de cuvânt. Și eu răspundeam: "Dar la mine, care joc în fiecare seară, nu vă gândiți? Și tu te plîngi că iei salariul degeaba, dă-mi-l mie, domnule!" Salariul meu, împărțit la toate serile în care jucam, însemna o sumă derizorie de spectacol, în timp ce acela, pentru cele câteva ori cînd jucam, luau (convențional) zece de mii de lei pe spectacol. Așa ceva nu se poate. Nu pot să cred într-un om care să mă convingă că el este actor, că nu vrea nimic altceva decît să fie actor, atîta vreme cît, după un an de zile, după doi ani, după trei, cinci, cînd a văzut că nu-și găsește locul în colectiv, că sînt alții mai buni decît el pe genul respectiv, nu încearcă în altă parte. Încerci pînă găsești ceva... Dar așa, avem toți leafă, stăm liniștiți. Eu nu sînt foarte fericit că joc în fiecare seară, nu sînt așa de bucuros, sînt seri cînd aș vrea să stau și eu acasă!

□ *Ați avut în ultima vreme vreun motiv să vă simțiți fericit?*
 ■ *Vîsul unei nopți de vară. A fost un lucru absolut minunat.*
 □ *Văzîndu-vă la televizor, alături de alte personalități ale lumii culturale, între cei care așteptau sosirea lui Mihai I...*

■ **Reîntoarcerea Sa, într-o vizită afit de scurtă - și eu nu înțeleg de ce a trebuit să fie afit de scurtă - mi-a dat aceeași senzație, același sentiment pe care l-am avut în decembrie '89. Ca și alții, am întrevăzut această posibilitate de schimbare, care să rupă total cu ce a fost rău pînă acum.**

□ *Această soluție, monarhia constituțională, vi se pare credibilă? Iar, pe de altă parte, credeți că societatea noastră este pregătită pentru a accepta o astfel de soluție?*

■ **Consider că, după '89, primul gest care trebuia făcut era revenirea la Constituția din 1923 și rechemarea regelui. Revenirea la normalitate, de unde am plecat, de unde a fost întreruptă toată viața noastră, de la această cenzură nenorocită care s-a făcut prin introducerea unui sistem comunist în țara noastră. E vorba de reîntoarcerea la normalitate unde există un factor de echilibru, de moralitate, care va stinge exacerbările conflictuale care există între diferitele interese ale prezentului. Odată cu reinstaurarea monarhiei, ca și în Spania de după Franco, ar apare această perspectivă: nimeni nu pierde, nimeni nu cîștigă. Vine cineva care nu are de răzbunat ceva, un factor de echilibru.**

□ *Din această perspectivă, procesul comunismului ar mai fi posibil?*

■ **Posibil este, dar n-ar mai fi necesar. Monarhia ar fi reparația cea mai completă. Cei peste doi ani de viață socială post-revoluționară au arătat că revenirea la normalitate este singura soluție. A te mai crampona de vechile structuri nu duce la nimic, ba dimpotrivă adîncește prăpastia, dezastrul în care ne aflăm acum.**

Interviu realizat de
 MARIAN POPESCU
 aprilie 1992

DIALOG